

Samtaler om
Uddannelse

Samtaler om Uddannelse

Kære forældre

Du modtager dette samtalehæfte, fordi vi gerne vil bidrage til at skabe gode samtaler om uddannelse mellem unge og forældre.

Vores fælles opgave er at lære de unge mennesker at møde mulighederne med mod og nysgerrighed, og som forælder har du en enestående mulighed for at gå på opdagelse sammen med dit barn i en verden, som er ny for hende/ham og som har forandret sig meget, siden du selv tog en ungdomsuddannelse.

De unge tackler det at skulle vælge uddannelse meget forskelligt, og der er stor forskel på, hvad de har behov for. Derfor er det en god idé at invitere til en snak om, hvordan man kan være en støtte – hvad enten det handler om at tage med til åbent hus-arrangementer eller bare være en god samtalepartner og et lyttende øre.

Dét, at træffe gode valg, er noget, mennesker skal lære på lige fod med at lære at læse, skrive og regne. Det gælder også dit barn. Men hvordan støtter du dit barn i at træffe et uddannelsesvalg i en tid, hvor alt er under forandring? Der er ingen facitliste, men der er mange gode erfaringer og anbefalinger fra vejledere og forskere. Vi har samlet otte af de bedste her. Og forhåbentlig kan de inspirere dig til at tale om uddannelse med dit barn på en ny måde.

Når I har disse samtaler, er der noget, du med fordel kan være opmærksom på – og som kan være med til at skabe mere reflekterede samtaler. Det får du i det følgende nogle gode eksempler på. Du får også konkrete forslag til, hvordan du kan stille spørgsmål, som kan sætte nye tanker i gang og måske gøre dit barn klogere på sig selv og den verden, hun/han er en del af.

1

Det er helt normalt at være usikker – og bange for at vælge forkert

Det kan være svært for de unge at vælge uddannelse. De bliver usikre, fordi det er vanskeligt at gennemskue, hvad der vil være det rigtige for dem. Og mange unge tror, at deres kammerater har fuldstændig styr på det. Men det har de ikke - de er lige så usikre. Det perfekte liv med tjek på det hele er en myte. Derfor er det vigtigt, at du taler med dit barn om den usikkerhed, som mange unge føler, og at det er helt normalt. Det tager presset af dit barns skuldre.

Det kan du gøre

Afdramatiser uddannelsesvalget ved at fortælle, at der ikke er fælder eller blindgyder i uddannelsessystemet. Valget af ungdomsuddannelse er ikke et definitivt 'valg for livet', men et af mange livsvalg. Alle ungdomsuddannelser er gode og åbner døre til videreuddannelse og spændende karriereveje.

- * Brug fortællinger fra dit eget liv og fra venner og netværk om din og deres snoede vej fra folkeskole til der, hvor I er i dag. Uddannelses- og arbejdsliv er sjældent lineære.
- * Vi skal ikke tale om forkerte valg eller betragte det som et nederlag, hvis de unge ønsker at skifte retning, fordi de ikke trives på den uddannelse, de er startet på. Anerkendende spørgsmål kan skabe mod på at prøve kræfter med en ny uddannelse. Se hvad der sker, hvis du stiller disse spørgsmål:
- * Hvor var det sejt, at du gik i gang. Hvad er det, som gør, at du tænker at du skal noget andet? Hvad har du fundet ud af om uddannelsen, uddannelsesstedet, klassen, fremtiden og dig selv, som gør, at du er på vej til at træffe en anden beslutning? Og hvad kan jeg gøre for at støtte dig i det næste skridt?

2

Hvordan får jeg gang i snakken om uddannelse?

Det kan være lidt af en øvelse at få en teenager til at tale om uddannelse i mere end to minutter med sine forældre. Derfor er det vigtigt, at du stiller åbne spørgsmål, som gør dit barn nysgerrigt og ikke begrænser samtalen til et ja, nej eller ved ikke. Tag gerne flere små samtaler over en periode og ikke bare en enkelt dag. Det bedste tidspunkt er ikke nødvendigvis søndag eftermiddag, hvor du har linet alt op til den perfekte samtale. Det kan lige så godt være, når I kører i bil, vasker op eller i andre hverdagssituationer, hvor der pludselig opstår et naturligt rum for det.

Det kan du gøre

Bed dit barn om at fortælle om tre situationer fra et besøg på en virksomhed eller uddannelsesinstitution. Stil åbne spørgsmål - ikke bare om det var sjovt eller kedeligt, eller om det var noget for ham eller hende, for så begrænser du svaret til et ja eller nej. Når dit barn kommer hjem fra praktik eller et uddannelsesbesøg, kan du skabe en reflekteret samtale med følgende spørgsmål:

- * Hvad oplevede du i din praktik, på uddannelsesinstitutionen eller i virksomheden?
- * Var der noget, som gjorde et særligt indtryk på dig?
- * Var der noget, du blev overrasket over, som du ikke vidste noget om i forvejen?
- * Fik du lyst til at vide mere - eller var der noget, som gjorde dig nysgerrig?

3

Hjælp dit barn med at blive klogere på sig selv

Mange unge ved ikke, hvad de vil være, når de er 15 eller 16 år. Og det er også meget normalt. Nogle har brug for at prøve sig frem, før de ved, om de passer ind - og om en bestemt uddannelse er noget for dem. Det kan de måske finde ud af ved at tage i praktik i en virksomhed eller deltage i et brobygningsforløb, hvor de går på en ungdomsuddannelse i en kortere periode. Her får mange unge øjnene op for nye muligheder, og at de er gode til noget.

Det kan du gøre

Tal om, hvilke situationer dit barn trives godt i. Hvad er det, der gør det? Det kan være i skolen, men det kan også være i fritiden, sammen med venner, til sport eller et helt andet sted.

- * Vær opmærksom på, hvilke styrker, drømme og interesser der er i spil, når dit barn trives og har en oplevelse af, at tingene kører, men vær samtidig opmærksom på, at et uddannelsesvalg ikke kun skal træffes ud fra styrker.
- * Tag udgangspunkt i noget, dit barn elsker at beskæftige sig med. Så er der større chance for, at dit barn vil bruge energi på at undersøge, om det også kan pege i retning af en uddannelse.
- * Henvend jer til klasselæreren eller vejlederen og spørg, om det er muligt at tage i praktik mere end én gang på et år. Dit barn skal sandsynligvis selv stå for at finde praktikpladsen, men det er en unik mulighed for at blive mere afklaret og klogere på sig selv.

Hvornår er en begrundelse for et uddannelsesvalg god nok?

Som forældre til unge der skal træffe et uddannelsesvalg, kan vi af og til havne i et dilemma. For hvordan skal vi forholde os, når de unge kommer med forslag og ideer, som vi ikke forstår eller har svært ved at anerkende? Og hvornår er en begrundelse for et uddannelsesvalg god nok?

Det kan du gøre

- * Tag en snak om, hvor vennerne skal hen, og hvad det betyder, at de måske skal noget forskelligt. Selvom det kan virke trygt at vælge det samme som kammeraterne, skal man også have lyst til den uddannelse, man starter på.
- * Vær anerkendende og opmuntrende, når dit barn deler sine tanker om uddannelsesmuligheder og fremtidsdrømme. De vil være tilbageholdende med at dele deres tanker på et senere tidspunkt, hvis du kritiserer deres ideer og begrundelser.
- * Selvom du måske bliver bekymret og tænker, at det ikke er noget for dit barn, er det vigtigt at anerkende de overvejelser og ideer, de deler med dig. Du kan fx vise din opbakning ved at stille disse spørgsmål:
- * Nej, hvor er det spændende. Fortæl mig noget mere om det. Kender du lidt til uddannelsen og de job, som uddannelsen kan lede til? Spørg ind - og er der noget I bliver i tvivl om, så undersøg det gerne sammen.

5

Når det er svært at udtrykke fremtidsdrømme

Der er unge, som ikke har overskud til at tale om uddannelse eller fremtid. Det kan fx være fordi, de har oplevet nederlag i skolen og føler, at de ikke kan blive til noget. Har dit barn det sådan, er det vigtigt, at du støtter dit barn i at tro på, at hun/han er god nok. At der også er brug for ham eller hende. Det kan være, at dit barn skal ud at prøve nogle muligheder af, fx ved at tage i praktik eller afprøve en ungdomsuddannelse i en kortere periode i et brobygningsforløb.

Det kan du gøre

- * Fortæl dit barn, at der også er brug for ham eller hende - og at du gerne vil hjælpe lidt på vej.
- * Spørg ind til, hvad dit barn kunne tænke sig at arbejde med, hvis alt var muligt. På den måde kan du være med til at indgyde mod og skabe rum for nye refleksioner.
- * Vis, at du står ved dit barns side - det giver mod på at turde handle.
- * Støt dit barn i at komme i praktik eller brobygning, hvor han/hun kommer ud og lærer noget og mærker, at der er muligheder - og at de magter det.
- * Husk, at der **ALTID** er en vej frem. Man kan ikke køre fast, og man kan altid gå til optagelsesprøve eller få en uddannelsesaftale med en arbejdsgiver. Det skal vi fortælle de unge, ligesom vi skal huske at tage kontakt til uddannelsesvejlederne, fordi de kender vejene.

Lad dit barn udtrykke store drømme

Noget, som kan sætte nye tanker og refleksioner i gang, er tanken om at være med til at skabe en bedre verden. Mange unge vil gerne gøre en forskel for andre og bidrage til noget større, selvom de måske siger, at de bare vil være rige eller lave så lidt som muligt. Det kan starte i det helt nære, men det kan også handle om, hvordan de kan være med til at rykke verden i en mere grøn og bæredygtig retning.

Det kan du gøre

- * Pust til passion og begejstring ved at spørge ind til, hvad der ville være drømmejobbet, hvis alt var muligt.
- * Spørg, om dit barn har tænkt på, hvordan hun eller han kan være med til at skabe en bedre verden eller gøre en forskel for andre.
- * Og lad dig ikke slå ud, hvis dit barn ikke gider tale med dig eller svarer, at hun/han bare vil være kendt eller tjene kassen. Dine spørgsmål skal nok sætte nogle tanker i gang, og så kan det være, du skal gentage spørgsmålet en anden dag og får et mere nuanceret svar.
- * Tag en snak om værdier, og hvad du og dit barn forbinder med et godt liv. Det kan være afsæt for nye og mere reflekterede samtaler.

Besøg flere uddannelser med dit barn

Der er sket rigtig meget med ungdomsuddannelserne de sidste 20 år. Tag ud og besøg forskellige ungdomsuddannelser med dit barn - det giver inspiration og noget at tale om. Udeluk ikke muligheder på forhånd ved kun at besøge erhvervsskolen eller gymnasiet. For hvad nu, hvis I går glip af andre og måske mere spændende uddannelsesveje, som I bare ikke kender til?

Det kan du gøre

Besøg flere ungdomsuddannelser - også selvom du måske tænker, at en erhvervsuddannelse ikke er det, dit barn vil vælge. Det er vigtigt, at vi ikke bare spørger, om gymnasiet eller en erhvervsuddannelse er noget for vores barn, for så får vi ikke et reflekteret svar.

- * Start med at finde ud af, hvilke ungdomsuddannelser dit barn kender til og er mest/mindst motiveret for at besøge - og hvorfor.
- * Undersøg hvor mange forskellige uddannelser der er, og hvad de hver især kan bruges til.
- * Hold øje med de større uddannelsesevents og åbent hus-arrangementer - eller lav selv en aftale med et par skoler. I kan også besøge et skolehjem, college eller elevhotel.
- * Vær åben, nærværende og nysgerrig, og udeluk ikke uddannelser på forhånd.

8

Er erhvervsuddannelserne en blind vinkel?

Som forælder kan du måske være nervøs for, at der ikke er nok muligheder for at læse videre med en erhvervsuddannelse. Eller om der er en praktikplads til dit barn. Faktum er, at langt de fleste unge får en praktikplads, fordi virksomhederne konstant er på jagt efter elever og lærlinge. Det er efterhånden kun få fag, hvor muligheden for en praktikplads er begrænset. Og både EUD og EUX giver adgang til et stort antal videregående uddannelser. De faglærte får også en meget vigtig rolle i den grønne omstilling, da de skal bygge bæredygtige byer, arbejde i en bæredygtig industri og sundhedssektor, producere og sælge miljø- og klimavenlige løsninger og produkter mv.

Uanset hvor dit barn vælger at starte sin uddannelse, er det kun første skridt ind på et arbejdsmarked i forandring, hvor der er brug for mange forskellige kompetencer, som man også kan opnå med efter- og videreuddannelse.

Det kan du gøre

Besøg flere erhvervsskoler og kig evt. forbi et skolehjem eller elevhotel, hvis dit barn er interesseret i at tage en erhvervsuddannelse, men bor langt væk fra skolen. Læs mere om skolehjem, college og elevhoteller på ditbarnsfremtid.dk eller ug.dk

- ✳ EUX er en erhvervsuddannelse med gymnasiale fag, hvor man både bliver student og får et svendebrev. Som erhvervsfaglig student har man de samme muligheder for at læse videre som dem, der har taget en gymnasial uddannelse.
- ✳ Drømmer dit barn om at tage i praktik eller arbejde i udlandet, er det muligt at tage en del af erhvervsuddannelsen i et andet land - enten ved at tage i praktik eller ved at tage noget af uddannelsen i udlandet via PIU-ordningen.
- ✳ Dit barn skal selv gøre en indsats for at finde en praktikplads, men erhvervsskolerne har et stort virksomhedsnetværk og hjælper gerne virksomheder og elever med at få kontakt til hinanden.

Vil du vide mere?

Ditbarnsfremtid er en forældreindsats, der er finansieret af regionerne. Alle tiltag og produkter er udviklet i samarbejde med aktører fra uddannelsesområdet, vejledere og forskere, hvilket du kan læse mere om på Ditbarnsfremtid.dk. Her kan du også se film, læse om ungdomsuddannelser, du måske ikke kender til og lytte til podcastserien **Samtaler om uddannelse**. Vi har inviteret eksperter og unge i studiet, som har en masse gode råd og tips til forældre og unge, men også holdninger til nogle af de ting, som de unge møder.

Serien er produceret af Ditbarnsfremtid i samarbejde med vejledere og forskere og er tilgængelig i de fleste podcastapps.

Vi håber, at du vil lytte med. Du kan også finde nyheder, artikler og film på Ditbarnsfremtids Facebookside og Instagram.

